

10. 9. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Základní přehled změn, které přináší nový Občanský zákoník pro nestátní neziskové organizace

Ke dni 1.1.2014 nabývá účinnosti zákon č. [89/2012](#) Sb., Občanský zákoník, nebo také tzv. nový Občanský zákoník (dále jen „nový Občanský zákoník“ nebo také „NOZ“), který mimo jiné upravuje právní poměry právnických osob soukromého práva, mezi které patří i nevládní neziskové organizace. Cílem tohoto článku je poskytnout základní přehled změn, které nevládní neziskové organizace čekají, a seznámit dotčené subjekty s novou právní úpravou tak, aby měly případně možnost včas na ni zareagovat.

Základní změny, které nový Občanský zákoník ve vztahu ke stávajícím nevládním neziskovým organizacím přináší, je možné shrnout pod následující body:

- nové vymezení subjektů soukromého práva (korporace, fundace, ústavy);
- nutnost uvést do souladu vnitřní poměry nevládních neziskových organizací s novou právní úpravou (statut, orgány, atd.);
- definice tzv. veřejné prospěšnosti;
- další nemožnost zakládat obecně prospěšnou společnost (dále jen „o.p.s.“);
- automatická transformace o.p.s. do spolku;
- současné projednávání dalších legislativních změn (zákona o změně právní formy, zákona o statutu veřejné prospěšnosti).

Pokud jde o **vymezení, resp. dělení právnických osob soukromého práva**, mezi které patří i nevládní neziskové organizace, pak dle nového Občanského zákoníku se rozlišují následující tři typy právnických osob, a to korporace, fundace a ústavy, přičemž stranou pak s ohledem na téma tohoto článku ponecháváme tzv. sociální družstva.

Korporace představují právnické osoby, mezi které typicky řadíme tzv. **spolky**. Pro spolky je příznačné, že je tvoří členové nebo společníci neboli osobní složka. Základní znaky spolku pak odpovídají zásadě spolkové autonomie a jsou tvořeny samosprávou, dobrovolností členství, principiální nezávislostí majetku spolku a majetku jeho členů. V současné právní úpravě jsou této formě nejbližší tzv. občanská sdružení. Přičemž nová právní úprava pak v případě občanského sdružení (či také jen „OS“) stanoví, že dnem účinnosti nového Občanského zákoníku se občanská sdružení automaticky stávají právě tzv. spolky.

Dalším subjektem upraveným novým Občanským zákoníkem jsou tzv. **fundace**, jakožto účelová

sdužení majetku, mezi které řadíme nadace, nadační fondy a přidružené fondy, jejichž základ (fundus) tvoří majetek určený k určitému účelu.

Jako poslední z uvedeného výčtu jsou pak nově upraveny tzv. **ústavy** jako právnické osoby ustavené za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. Ústav tak kombinuje svou osobní i majetkovou složku, přičemž ústav nemá členy jako spolek, ale zaměstnance, a majetek ústavu není chráněn takovým způsobem jako u fundací. Přirovnáme-li tuto formu k dosavadní právní úpravě, pak jsou této formě nejbližší současné tzv. obecně prospěšné společnosti.

Další novinky, které souvisejí s novým Občanským zákoníkem, a jež jsou zvláště důležité pro stávající nevládní neziskové organizace, se týkají jednak omezení možnosti dalšího **zakládání tzv. obecně prospěšných společností** a dále **tzv. statusu veřejné prospěšnosti**.

V této souvislosti, je třeba uvést, že nadále budou existovat pouze ty obecně prospěšné společnosti, které vznikly nebo ještě vzniknou nejpozději do 31.12.2013. Přičemž tyto o.p.s. se budou i nadále řídit zákonem č. [248/1995](#) Sb., o obecně prospěšných společnostech (*a to případně ve znění novely připravované v souvislosti se Zákonem o změně právní formy občanského sdružení na obecně prospěšnou společnost*). Po 1.1.2014, tj. po datu předpokládané účinnosti nového Občanského zákoníku, již nebude možné obecně prospěšné společnosti nově zakládat.

Další novinkou, kterou nový Občanský zákoník přináší je tzv. status veřejné prospěšnosti, kdy *„veřejně prospěšná je právnická osoba, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právnické osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.“* Cílem právní úpravy veřejné prospěšnosti je zajistit efektivnější a transparentnější čerpání a využívání veřejných prostředků a daňových výhod právnickými osobami, které se budou moci do budoucna vykazovat označením "právnická osoba se statusem veřejné prospěšnosti".

Závěrem

S ohledem na shora uvedené změny, které nový Občanský zákoník přináší, tak nezbyvá než stávajícím nevládním neziskovým organizacím doporučit věnovat v následujícím období pozornost úpravě svých vnitřních poměrů, případně i zvážit provedení změn tak, aby byla jejich faktická situace v souladu i s příslušnou právní úpravou s tím, že některé z klíčových změn je možné provést pouze do 31.12.2013 a nikoliv také v rámci tzv. přechodného období, jež je předvídáno v novém Občanském zákoníku.

JUDr. Kamil Šebesta, Ph.D., M.B.A., LL.M.,
advokát

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 78 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611
Fax: +420 222 254 030
e-mail: ksd.law@ksd.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)